МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное образовательное учреждение
высшего образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Факультет филологии и истории

УТВЕРЖДАЮ
Проректор по образовательной деятельности КФУ
Проф. Д.А. Таюрский
_______________ «___»________20__г.

подписано электронно-цифровой подписью

Программа дисциплины

Литературное краеведение Б1.В.ДВ.4

Направление подготовки: 44.03.01 - Педагогическое образование
Профиль подготовки: Родной язык и литература
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: заочное
Язык обучения: русский

Автор(ы):
Хайруллина А.С.
Рецензент(ы):
Хазиев Ринал Исмагилович

СОГЛАСОВАНО:
Заведующий(ая) кафедрой: Даутов Г. Ф.
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" ___________ 201__г
Учебно-методическая комиссия Елабужского института КФУ (Факультет филологии и истории):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" ___________ 201__г

Регистрационный No 1016038418

Казань
2018

Содержание

1. Цели освоения дисциплины

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

7. Литература

8. Интернет-ресурсы

9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

Программу дисциплины разработал(а)(и) старший преподаватель, к.н. Хайруллина А.С.
Кафедра татарской филологии Факультет филологии и истории , AlSHajrullina@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

Литературное краеведение как часть учебно-воспитательного процесса может плодотворно развиваться в каждом крае.

Занятия литературным краеведением позволяют учащимся осознать связь литературы с жизнью, увидеть ту среду, которая послужила материалом для творчества писателя, проникнуть в его творческую лабораторию, изучать его творческий метод, вкусы и пристрастия.

В последнее время значительно обновилось содержание структуры литературного образования, созданы вариативные программы, учебники для всех типов общеобразовательных учреждений. На первый план выдвигается освоение художественных ценностей и формирование на этой основе эстетического вкуса и нравственности учащихся.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел "Б1.В.ДВ.4 Дисциплины (модули)" основной образовательной программы 44.03.01 Педагогическое образование и относится к дисциплинам по выбору. Осваивается на 5 курсе, 10 семестр.

Данная учетная дисциплина включена в раздел дисциплина Б1.В.ДВ.4.2 'Литературное краеведение' относится к основной образовательной программы 44.03.01 Педагогическое образование, профиль подготовки 'Родной язык и литература' , осваивается на 5 курсе 10 семестре.

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК 4 (общекультурные компетенции)	способностью к коммуникации в устной и письменной формах на русском и иностранном языках для решения задач межличностного и межкультурного взаимодействия
ОПК 2 (профессиональные компетенции)	способностью осуществлять обучение, воспитание и развитие с учетом социальных, возрастных, психофизических и индивидуальных особенностей, в том числе особых образовательных потребностей обучающихся
ОПК 5 (профессиональные компетенции)	владением основами профессиональной этики и речевой культуры
ПК 1 (профессиональные компетенции)	готовностью реализовывать образовательные программы по учебным предметам в соответствии с требованиями образовательных стандартов

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

- основные факты, связанные с историей и культурной жизнью Елабуги, нашего края, пребыванием у нас известных русских писателей и поэтов.

2. должен уметь:

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

- работать с различными видами источников и отбирать необходимый материал для написания самостоятельной работы (реферата, доклада, презентации и т.д.).

3. должен владеть:

- : навыками работы с архивными материалами.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

- к практическому применению полученных знаний при решении профессиональных задач;
- к устной и письменной коммуникации.

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 2 зачетных(ые) единиц(ы) 72 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины: зачет в 10 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Кереш. Туган як әдәбияты курсының гомуми мәсьәләләре	10		2	0	0	Устный опрос
2.	Тема 2. Курсның төп проблемалары һәм эчтәлеге. Мәктәптә әдәби туган якны өйрәнүне оештыру.	10		2	2	0	Устный опрос
3.	Тема 3. Русиядә һәм Татарстанда туган як әдәбиятың өйрәнү тарихыннан.	10		2	2	0	Проверка практических навыков
4.	Тема 4. Рус язучылары Татарстанда.	10		0	2	0	Реферат

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
5.	Тема 5. Чуваш, мари, удмурт һәм мордва халыклары фольклоры һәм әдәбияты. Аларның белем бирү һәм тәрбия процессында әһәмияте.	10		2	0	0	Научный доклад
6.	Тема 6. Татар һәм рус язучылары - Алабугада.	10		0	2	0	Реферат
.	Тема . Итоговая форма контроля	10		0	0	0	Зачет
	Итого			8	8	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Кереш. Туган як әдәбияты курсының гомуми мәсьәләләре

лекционное занятие (2 часа(ов)):

"Туган як әдәбияты" курсының гомуми мәсьәләләре. Кереш. "Туган як әдәбияты" гыйлеменең предметы һәм бурычлары, гуманитар фәннәр системасында аның урыны. Тарих, әдәбият, этнография, топонимика, әдәбият фәне белән бәйләнеше.Туган як әдәбиятын өйрәнүнең гуманистик, сәнгати-танып белү һәм ижтимагый-педагогик әһәмияте. Әдәби төбәкне өйрәнү чыганаклары, аларны классификацияләү. Әдәбият фәненең ярдәмче дисциплинасы буларак чыганакларны өйрәнү гыйлеме. Чыганакларны өйрәнүнең әдәбият тарихы һәм теориясе белән тыгыз бәйләнештә булуы, аларның бер-берсен үзара баетуы. Әдәби төбәкне өйрәнүдә чыганакларны файдалану үзенчәлеге. Җирле чыганакларның әһәмияте. Әдәби төбәкне өйрәнүдә кулланыла торган чыганакларның төрләре: әдәби әсәрнең тексты, көндәлекләр һәм эпистоляр әдәбият, вакытлы матбугат, архив документлары, мемуарлар.

Тема 2. Курсның төп проблемалары һәм эчтәлеге. Мәктәптә әдәби туган якны өйрәнүне оештыру.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Әдәби төбәкне өйрәнү чыганагы буларак әсәрнең тексты. Язучыны сокландырган туган як табигате, кешеләре, аларның тормыш-көнкүреше, йолаларының әдипнең каләм көче, иҗади фантазиясе белән типик тормыш картиналарына әверелүе. "Җирле колорит" проблемасы, художестволы әсәр структурасында аның күп төрле формаларда гәүдәләндерелүе. "Җирле колорит"ның топография, топонимика, ономастика, тел, әдәби әсәрнең прототиплары белән бәйләнеше. Көндәлекләр һәм эпистоляр чыганаклар. Язучының туган як белән элемтәләрен өйрәнү, туган төбәккә мөнәсәбәтен белдерүче, теге яисә бу төбәк белән бәйләнгән әсәрләренең иҗади тарихын өйрәнү чыганагы буларак аның көндәлекләре, хатлары, ?куен дәфтәрләре? һәм аңа язылган хатлар. Мәсәлән, рус язучыларының (А.Н. Островский, И.С. Тургенев, Г.И. Успенский һ.б.) Казан кешеләре белән яисә С.Хәким, Ф.Хөсни, Г.Бәширов, И.Гази һ.б .ларның төрле төбәкләрдәге укучылар белән хат алышулары, шул нигездә туган тәэсирләренең әсәрләрендә чагылышы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Вакытлы матбугат. Әдәби төбәкне өйрәнү гыйлеме өчен вакытлы матбугатны өйрәнүнең әһәмияте, бу чыганакны файдалану алымнары. XX йөз башында Казанда һәм татарлар яшәгән башка төбәкләрдә чыгарылган газета-журналлар, әдәби тормышта аларның урыны. Октябрьдан соңгы еллардагы вакытлы матбугатта әдәби тормышның чагылышы, җирле матбугатта күренекле язучыларның хезмәттәшлек итүе ("Ватаным Татарстан", "Татарстан яшьләре", "Татарские края - татар иле", "Мәдәни җомга", "Казан утлары", "Гасырлар авазы", "Татарстан", "Мирас", "Сөембикә" һ.б.). Әдәби әсәрнең иҗади тарихын, төбәк җәмәгатьчелегенең язучыга мөнәсәбәтен вакытлы матбугат материаллары буенча өйрәнү. Архив документлары. Җирле архив материалларын өйрәнү һәм фәнни әйләнешкә кертү - әдәби төбәкне өйрәнү гыйлеменең төп бурычларыннан берсе. Художестволы әсәрнең тормышчан нигезен өйрәнүдә архив материалларының роле. Республика, шәһәр-район архивларында язучыларның кулъязмалары, кулъязма җыентыклары, әдәби әсәрләренең исемлекләре.

Тема 3. Русиядә һәм Татарстанда туган як әдәбиятың өйрәнү тарихыннан.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Руссиядә туган як әдәбиятын өйрәнүнең башлангыч чорлары, М.В. Ломоносов, В.Н. Татищев хезмәтләре. Сөргенгә җибәрелгән декабристларның мәгърифәтчелек эшчәнлеге, алар иҗатында Себер темасы. В.Г.Белинский, Н.Г. Чернышевский, Н.А. Добролюбовның туган якны өйрәнү мәсьәләләре белән кызыксынуы. Сөргенгә җибәрелгән народникларның әсәрләрендә Себер темасының чагылышы. Себергә өргенгә җибәрелгән марксистларның актив рәвештә туган якны өйрәнү белән шөгыльләнүе. Әдәби төбәкне өйрәнү эшенең 1917 елгы инкыйлабтан соң көчле үсеш алуы. А.М.Горький әдәби төбәкне өйрәнү турында. Н.К.Пиксанов һәм 20-30 еллардагы башка авторларның бу өлкәдә хезмәтләре. Әдәби музейларның, өлкә, республика китапханәләренең әдәби төбәккә кагылышлы материалларны җыю һәм өйрәнүдә роле. Бөек Ватан сугышы чорында әдәби төбәкне өйрәнүнең торышы.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Татарстанда төбәкне өйрәнү хәрәкәтенең 19 гасырда башлануы. Г.Ахмаров, М.С. Аитов, Н:К.Баженов, К.Ф. Фукс һ.б.ларның төбәкне өйрәнүгә багышланган хезмәтләре. Ш.Мәрҗани, К.Насыйри, Р.Фәхретдинов хезмәтләренең Татарстанда туган якны өйрәнү гыйлеменең үсешенә йогынтысы. Революциядән соң туган якны өйрәнү эшенең дәүләт дәрәҗәсендә алып барылуы. 1925 елда "Татарское бюро краеведения" (җитәкчеләре - Г.Ибраһимов, В.Фирсов, М.Корбангалиев Һ.6.), 1928 елда "Общество изучения Татарстана" төзелү һәм районннарда аларның бүлекләре, җирле оешмалары барлыкка килү. 1925-1930 елларда "Вестник научного общества татароведения" исемле фәнни җыентык чыгарылуы. Тарихи һәм мәдәни һәйкәлләрне саклау җәмгыятьләре эшчәнлегенең әдәби төбәкне өйрәнү эшенә этәргеч бирүе. Югары педагогик уку йортларында туган як әдәбияты курсын өйрәнә башлау тарихы һәм бүгенге торышы.

Тема 4. Рус язучылары Татарстанда.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Рус язучылары Татарстанда. Тормышы һәм иҗат юллары Татарстан җирлеге белән бәйле рус зыялылары, (әдипләре): А.С. Пушкин, М.Е. Салтыков -Щедрин, Т.Г. Шевченко, Л.Н. Толстой, В.Г. Короленко, А. М. Горький, В.В. Маяковский, А.Н. Толстой, А.А. Фадеев һ.б. Язучылар иҗатында татар халкы һәм Татарстан белән бәйле вакыйгаларның чагылышы.

Тема 5. Чуваш, мари, удмурт һәм мордва халыклары фольклоры һәм әдәбияты. Аларның белем бирү һәм тәрбия процессында әһәмияте.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Туган якны өйрәнү материалларының белем һәм тәрбия бирүдәге роле. Милли-региональ компонент мәсьәләсе. Шул җирлектә мари әдәбияты һәм сәнгате формашуда Казан шәһәренең роле. Биредә беренче мари уку йортлары ачылу. Казанда чыгарылган беренче мари газета һәм журналлар. Казан университеты каршындагы археология, тарих һәм этнография җәмгыятенең мари халкының тарихын, мәдәниятең өйрәнү өлкәсендәге эшчәнлеге. Дөнья күргән хезмәтләр. К.Насыйриның "Казан татарлары әкиятләре һәм аларны башка халыклар әкиятләре белән чагыштыру" дигән хезмәтендә татар-мари бәйләнешләренең чагылуы. Татар-мари әдәби бәйләнешләре. С.Хәкимнең бу халык турындагы истәлекләре һәм шигырьләре. З.Нури, С.Шакир һ.б. авторлар иҗатыңда мари халкына хөрмәтнең чагылуы. Мари әдәбияты формалашу һәм үсешенә татар зыялылары, әдипләре куйган хезмәт (Г.Тукай, Г.Ибраһимов, Һ.Такташ, М.Җәлил, Г.Кутуй, С.Хәким һ.б.). Музейлар белән бәйләнеш. Удмурт әдәбияты һәм сәнгате формалашуда Казан шәһәре, татар зыялыларының роле. Казанда удмурт телендә басылган беренче матбугат органнары. Беренче шагыйрь һәм прозаиклар (А.Окн, К.Митрей, С.Самсонов, С.Широбаков һ.б.). аларның Казан шәһәре уку йортларында белеем алуы. Удмурт халык авыз иҗатын җыюда татар мәгърифәтчеләренең эшчәнлеге. Фольклорның рус халык авыз иҗатына якын булуы.Мифологик хикәяләр, легенда һәм риваятьләрдә удмуртларга гына хас кызыклы ия һәм аллалар.Милли рухның фольклорда чагылуы. Аларның алга таба әдәбиятта да гәүдәләнеш табуы. Чагыштырма анализ. Мордва халык фольклоры һәм әдәбияты. Әдәбият дәресләрендә һәм сыйныфтан тыш эшләрдә туган якны өйрәнү материалларыннан файдалану тәҗрибәсе һәм әһәмияте. Әдәбиятара, фәнара бәйләнешне тормышка ашыру чаралары. Казан шәһәрендә Мордва крестьян балалары өчен ачылган беренче рухани мәктәпләр. Казан университеты каршысында оештырылган җәмгыятьнең (1869), соңрак шушында ук археология, тарих һәм этнография (1878) җәмгыяте әгъзаларының мордва (эрзя һәм мокша) халык тарихы һәм фольклорын, мәдәниятен өйрәнү өлкәсендәге эшчәнлеге. Казанда һәм Мәскәүдә чыгарылган беренче матбугат органнары. Мордва халык язучыларының (М.Герасимов, А.Завалишин, З.Дорофеев, Д.Морской, А.Моро, К.Абрамов һ.б.) татар фольклорына да мөрәҗәгать итүләре. Мордва фольклорына ха.с үзенчәлек. Аның алга таба язма әдәбиятта үстерелеше. Чагыштырма анализ.

Тема 6. Татар һәм рус язучылары - Алабугада.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Үзенең географик урыны, тарихи-мәдәни һәйкәлләре, үзенчәлекле архитектурасы белән элекке чорлардан ук мәдәни һәм мәгърифәт үзәге булып торган Алабуга шәһәре тарихының күренекле шәхесләр - язучылар, рәссамнар, музыкантлар, галимнәр һ.б. Исеме белән бәйле булуы. Шәһәрнең рухи-мәдәни тормышында традицияләрнең җитди урын алып торуы. Төрле чорларда Алабугада булып киткән, шәһәр турында язмаларын, истәлекләрен калдырган яисә әсәрләрендә Алабугага кагылышлы темаларны чагылдырган рус язучылары А.Н. Радищев, М.Е. Салтыков-Щедрин, В.Г. Короленко, А.Н. Толстой, М.М. Пришвин, А. Грин, М. Лозинский, Е. Евтушенко һ.б. Тумышлары белән Алабугадан булган, туган якларына күп кенә әсәрләрен багышлаган Д. И. Стахеев, һәм С.Т. Романовский. Озак еллар Алабугада яшәгән, әсәрләрендә төрле халык кешеләре образларын гәүдәләндергән язучы Н. А. Дурова. Күпләгән татар язучыларының Алабуга белән булган күп кырлы иҗади элемтәләре. Узган гасырның төрле чорларында шәһәрдә булып киткән, вакытлыча анда яшәгән, укыган һәм иҗат иткән әдипләрдән Э. Касыймов, Т. Галиуллинның хикәя-очеркларында, Г. Ахуновның "Идел кызы" , М. Хәбибуллинның "Шайтан каласы", Р. Кәриминең "Олы юл да сикәлтәле" романнарында, Ә. Баяновның "Урланган ай", Д. Зөбәерованың "Дустым авазы" повестьларында, күпләгән шагыйрьләр иҗатында Алабуга темасы, әсәрләренең язылу тарихы һәм аларда тасвирланган вакыйга- күренешләр, табигать сурәтләренең тормышчан нигезе, образ- персонажларның прототиплары мәсьәләсе. Алубуганың әдәби-мәдәни тормышында, шәһәр татарларын милли рухта тәрбияләүдә "Чулман" әдәби берләшмәсенең, Татарстан Язучылар берлеге әгъзалары Ф. Шәех, Г. Әхтәмова, әдәбиятның төрле жанрларында актив иҗат итүче Д. Каюмова һ.бларның урыны, аларның әсәрләрендә Алабуга темасының чагылышы.

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Кереш. Туган як әдәбияты курсының гомуми мәсьәләләре	10		подготовка к устному опросу	10	устный опрос
2.	Тема 2. Курсның төп проблемалары һәм эчтәлеге. Мәктәптә әдәби туган якны өйрәнүне оештыру.	10		подготовка к устному опросу	10	устный опрос
3.	Тема 3. Русиядә һәм Татарстанда туган як әдәбиятың өйрәнү тарихыннан.	10			8	Проверка практических навыков
4.	Тема 4. Рус язучылары Татарстанда.	10		подготовка к реферату	8	Реферат
5.	Тема 5. Чуваш, мари, удмурт һәм мордва халыклары фольклоры һәм әдәбияты. Аларның белем бирү һәм тәрбия процессында әһәмияте.	10		подготовка к научному докладу	8	Научный доклад
6.	Тема 6. Татар һәм рус язучылары - Алабугада.	10		подготовка к реферату	8	Реферат
	Итого				52	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Освоение курса 'Литературное краведение' предполагает использование как традиционных, так и инновационных образовательных технологий, а также требует их комплексного сочетания.

Ключевые образовательные технологии подразумевают использование в учебном процессе таких методов работ как практическое занятие в том числе такие активные формы, как тренинг, групповое решение творческих задач, семинар и др.

Актуальные в современных реформируемых образовательных условиях представления о комплексности учебно-образовательного процесса могут быть реализованы в курсе также посредством использования новых информационных технологий, в частности, мультимедийных программ, фото-, аудио- и видеоматериалов.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Кереш. Туган як әдәбияты курсының гомуми мәсьәләләре

устный опрос , примерные вопросы:

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

1. Идел һәм Урал буенда яшәүче милләтләрнең халык авыз иҗатында сюжет уртаклыгы. 2. Туган як әдәбияты курсын өйрәнүнең әһәмияте. 3. Чуваш халкының мәгърифәтче язучысы Иван Яковлевның тормыш юлы һәм эшчәнлеге. 4. М. Горький һәм Казан. 5. В. Г. Короленконың Казан шәһәренә килү сәбәпләре. 6. М. Юхманың "Көнгыш - үлемсезлек кошы" әсәрендә Мулланур Вахитов образы. Татар әдәбиятыннан мисаллар белән геройга чагыштырма анализ. 7. Чуваш шагыйре Педер Хузангайның тормыш юлы. Шагыйрьнең Казан шәһәре белән бәйле истәлекләре. 8. Константин Ивановның "Нарспи" поэмасы. Татар әдипләренең поэма турында фикерләре. 9. Мордва (эрзя һәм мокша) халык фольклоры. 10. Чуваш халык авыз иҗаты.

Тема 2. Курсның төп проблемалары һәм эчтәлеге. Мәктәптә әдәби туган якны өйрәнүне оештыру.

устный опрос , примерные вопросы:

11. Рус язучысы Лев Толстойның тормышына һәм иҗатына Казан шәһәренең тәэсире. 12. Удмурт халык авыз иҗаты әсәрләре. 13. К. Абрамовның "Авылдан чыккан кыз" әсәре. 14. Алексей Толстойның шигырьләрендә Казан шәһәренең чагылышы. 15. М. Петровның тормыш юлы һәм иҗаты. "Иске Мултан" романында удмурт халкы яшәешенең тасвирлануы. | 16. С. Чавайнның тормыш юлы һәм иҗаты. Фольклор белән бәйләнеш. 17. С. Чавайн. "Элент" романы. Татар әдәбиятыңнан тема уртаклыгы булган әсәрләр белән чагыштырма бәя. 18. М. Шкетанның "Эренгер" романы. Сәнгатьчә эшләнеше. Төп геройларның бирелү үзенчәлеге. 19. М. Горький әсәрләрендә татар кешеләре образлары. 20. Исемнәре Алабуга белән бәйләнгән рус язучылары (гомуми күзәтү).

Тема 3. Русиядә һәм Татарстанда туган як әдәбиятың өйрәнү тарихыннан.

Проверка практических навыков , примерные вопросы:

1. "Әдәби төбәкне өйрәнү" гыйлеменең предметы: а) татар әдәбияты тарихы б) хәзерге чор әдәбияты в) төбәк әдәби тормышы 2. "История города Елабуги" (1870) китабының авторы: а) К.И.Невоструев б) И.В.Шишкин в) П.Н.Кулыгинский 3. "Казанские татары в ста"истическом и этнографическом отношениях" (1844) дигән хезмәтнең авторы: а) Х.Д.Френ б) Н.К.Баженов в) К.Ф.Фукс 4. 1995 елда Алабугада чыккан "Борынгы Алабуга. Тарихи эзләнүләр" дигән китапның авторы: а) Д.Каюмова б) Г.Әхтәмова в) С.Гыйльметдинова 5. 1997 елда чыккан "Алабуга-Елабуга. История возникновения города Елабуга-Алабуга и исследования Елабужского городища в 1993 г." дигән хезмәтнең авторы: а) Т.А.Хлебникова б) А.Х.Халиков в) Е.П.Казаков 6. Кайсы елдан Алабуга өяз шәһәре дип атала башлый: а) 1770 б) 1780 в) 1790 7. XVIII гасыр азагында кайсы рус язучысы Алабугада була һәм Алабуга шәһәрчеге ("Шайтан каласы" турында язмалар калдыра: а) С.Т.Аксаков б) Г.Р.Державин в) А.Н.Родищев 8. Алабугада күренекле сәүдәгәр Стахеевлар династиясенең язучылык хезмәте белән шөгыльләнгән вәкиле: а) Иван Иванович Стахеев б) Иван Грагорьевич Стахеев в) Дмитрий Иванович Стахеев 9. Н.А.Дурованың "Күкертле чишмә" хикәясендә кайсы халык тормышы сурәтләнә: а) татар б) мордва в) мари 10. Алабугада беренче татар театры кайсы елларда оештырыла: а) 1917 елга кадәр б) 20 елларда в) 30 елларда 11. Шагыйрь Хабра Рахманга багышланган документаль повесть ("Өзелгән шомырт чәчәкләре") авторы: а) Г.Әхтәмова б) С.Гыйльметдинова в) Д.Каюмова 12.Алабугада беренче мәртәбә татар телендә чыгарылган шигырь китабы авторы: а) Р.Кашапов б) Г.Әхтәмова в) Фазыл Шәех 13. И.Э.Касыймовның Бондюг (хәзерге Менделеевск) химия заводы тарихына багышланган әсәре: а) "Гомер ике килми" б) "Кояш көн дә чыга" в) "Томан аша" 14. Алабугадагы вакыйгаларны үзәккә алып язылган "Урланган ай" повесте авторы: а) Эдуард Касыймов б) Тариф Ахунов в) Әхсән Баянов 15.Дмитрий Стахеев иҗатын беренче булып өйрәнүче галим: а) Тәлгат Галиуллин б) Наил Вәлиев в) Фатих Урманчеев 16.Н.А.Дуровага "Записки кавалерист-девицы" әсәрен чыгаруда ярдәм иткән язучы: а) Н.А.Некрасов б) М.Е.Салтыков-Щедрин в) А.С.Пушкин 17.АДПИда озак еллар татар теле һәм әдәбияты кафедрасында мөдир булып эшләде: а) А.М.Каримова б) М.Г.Фәйзуллина в) Х.К.Дулалаева 18.Шагыйрь Хәсән Туфан сөргеннән кайтканнан соң кайсы елда һәм кайсы айда Алабугада, АДПИда очрашулар үткәрә: а) 1957 а) апрель 6)1960 б) май в) 1958 в) июнь 19.1895 елда Алабугада үлем җәзасына хөкем ителгән гаепсез крестьяннарны (удмуртлар) яклап, 1895 елда Алабуга судында чыгыш ясаган язучы: а) В.Г.Короленко б) Д.И.Стахеев в) А.П.Чехов 20. XX гасырның 20-елларында Татарстанда төбәкне өйрәнү хәрәкәтенең җитәкче органы: а) археология, тарих һәм этнография җәмгыяте б) Татарстанны өйрәну җәмгыяте в) Татар совет язучылары оешмасы

Тема 4. Рус язучылары Татарстанда.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Реферат , примерные вопросы:

1. Т.Галиуллин - тәнкыйтьче. 2. Э.Касыймовның "На Каме-реке" исемле очерклар китабында Алабуга тормышы. 3. Н.Валеевның Алабуга тарихын өйрәнүгә багышланган хезмәтләре. 4. Н.А. Дурова - Алабугада. 5. Таҗи Гыйззәт һәм Алабуга. 6. Сибгат Хәким һәм Алабуга. 7. Исемнәре Алабуга белән бәйләнгән XIX гасыр рус язучылары. 8. "Алабуга нуры" газетасынын 2002-2005 елгы саннарында әдәби тормышның чагылышы. 9. Г.Әхтәмованың төбәкне өйрәнү өлкәсендаге эшчәнлеге. 10.Әдәбият дәресләрендә әдәби туган якны өйрәнү материалларыннан файдалану алымнары. 11 .Э.Касыймов - Алабугада. 12. Татарстан да әдәби төбәкне өйрәнү тарихы. 13.Исемнәре Алабуга белән бәйләнгән рус совет язучылары. 14.Татар язучылары - Алабугада (80-90 еллар).

Тема 5. Чуваш, мари, удмурт һәм мордва халыклары фольклоры һәм әдәбияты. Аларның белем бирү һәм тәрбия процессында әһәмияте.

Научный доклад , примерные вопросы:

1. Әдәби төбәкне өйрәнү түгәрәгенең кайсы да булса бер утырышы программасын төзергә. 2. Алабуга мәктәпләрендә әдәби төбәкне өйрәнү тәҗрибәсе турында материаллар җыю. 3. Алабуганың истәлекле урыннары (исемлеген төзү, кыскача аңлатма бирү). 4. Татарстанда әдәби төбәкне өйрәнүгә багышланган хезмәтләр исемлеген төзергә. 5. "Алабуга нуры", "Новая Кама" газетасында әдәби төбәкне өйрәнүгә багышлангын материаллар (XX гасырның 90 еллары - XXI гасыр башы саннары) исемлеген төзергә. 6. Алабуганың төбәкне өйрәнү музеенда "Әдәби төбәк" тематикасына багышланган материаллар (исемлеген төзү, аңлатма бирү). 7. Алабугада "Чулман" әдәби берләшмәсенең тарихы һәм бүгенге эшчәнлеге турында материал җыю. 8. Алабуга музей-тыюлыгы эшчәнлеген өйрәнү (төзелү тарихы, структурасы, эш юнәлешләре). 9. АДПИ (АДПУ)ның әдәби-мәдәни тормышында әдәби түгәрәкләр (институт музее, татар әдәбият музее материаллары буенча). 10.Алабуга тарихын өйрәнүгә багышланган археологик хезмәтләр (исемлеген төзү, кыскача аңлатма бирү).

Тема 6. Татар һәм рус язучылары - Алабугада.

Реферат , примерные вопросы:

15. Т.Галиуллин хикәяләрендә Алабуга темасы ("Дәгъва" китабы буенча). 16. Ф.Шәехнең "Көзге күкрәү"(1994) шигырьләр китабы (идея-тематик анализ). 17. Ф.Шәехнең "Дала тулпары" (1996) шигырьләр китабы (тематика, жанр төрлелеге, сурәтләү чаралары). 18. Алабуга язучысы Д.Каюмова прозасы. 19. М.Г. Фәйзуллинаның педагогик һәм әдәби-тәнкыйть эшчәнлеге. 20. Д.И. Стахеев иҗатында Алабуга темасы. 21. Э.Касыймов хикәяләрендә Алабуга темасы. 22. Әхсән Баяновның "Урланган ай" повесте. 23. Татар язучылары - Алабугада (50-70 еллар). 24. М.Горький әсәрләрендә татар образлары. 25.С.Т. Романовский иҗатында Алабуга һәм алабугалылар. 26. Алабуга шагыйрәсе Г.Әхтәмова поэзиясе.

Итоговая форма контроля

зачет (в 10 семестре)

Примерные вопросы к зачету:

Вопросы к зачету:

1. "Әдәби төбәкне өйрәнү" гыйлеменең предметы һәм бурычлары.

2. Гуманитар фәннәр системасында әдәби төбәкне өйрәнүнең урыны.

3. Әдәби төбәкне өйрәнүнең иҗтимагый-педагогик әһәмияте.

4. Русиядә әдәби төбәкне өйрәнү тарихыннан. Әдәби төбәкне өйрәнүнең башлангыч чорлары, М.В. Ломоносов, В.Н. Татищев хезмәтләре.

5. Рус революцион-демократларының әдәби төбәкне өйрәнү мәсьәләләре белән кызыксынуы.

6. 1917 елдан соң әдәби төбәкне өйрәнүнең торышы. А.М. Горькийның роле. Н.К. Пиксанов һәм башка авторларнын хезмәтләре.

7. Татарстанда төбәкне өйрәнү тарихыннан. Төбәкне өйрәнү хәрәкәтенең 19 гасырда башлануы. Г.Ахмаров, М.С. Аитов, Н.К. Баженев, К.Ф. Фукс һ.б. галимнәрнең Казан тарихын, татар халкы тарихын, этнографиясен, көнкүреш-яшәеш традицияләрен өйрәнүгә багышланган хезмәтләре.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

8. Археология, тарих һәм этнография җәмгыяте әгъзаларының К.Насыйри, Р.Фәхретдинов, Ш.Мәрҗанилар хезмәтләренең төбәкне өйрәнү гыйлеменең үсешенә йогынтысы.

9. 1917 елдан соң төбәкне өйрәнүнең торышы. XX гасырның 20-елларында төбәкне өйрәнү хәрәкәтенең җитәкче органнары; район-шәһәрләрдә аларның җирле оешмалары төзелү.

10.30-елларда, сугыш чорында, сугыштан сңнгы елларда Татарстанда төбәкне өйрәнүнең торышы. Н.Калинин, Е.Бушканең, В.Климентовский, С.Алишев, Ф.Исламов һ.б. галимнәр, методистларның эшчәнлеге.

11.Алабугада төбәкне һәм шуның бер тармагы буларак әдәби төбәкне өйрәнү тарихы һәм бүгенге торышы.

12.Әдәби төбәкне өйрәнү чыганаклары, аларны классификацияләү: әдәби төбәкне өйрәнү чыганагы буларак әсәрнең тексты; көндәлекләр һәм эпистоляр чыганаклар; вакытлы матбугат; мемуарлар; архив документлары.

13.Әдәби төбәкне өйрәнүдә җирле чыганакларның әһәмияте. "Җирле колорит" проблемасы, аның топонимика, аномастика, тел һ.б. белән бәйләнеше.

14.Алабуга тарихына күзәтү. Алабуга тарихын өйрәнүчеләр.

15.Алабуга җирендә - күренекле шәхесләр.

16.Татар язучылары - Алабугада. Таҗи Гыйззәт һәм Алабуга: 40-50, 60-70 һәм 80-90 елларда Алабугада булган, әдәби тормышны оештыруда катнашкан татар язучылары.

17. Алабугада XX гасырның 80-елларында оештырылган "Чулман" әдәби берләшмәсе эшчәнлеге. Алабуга шагыйрьләре, язучылары Ф.Шәех, Г.Әхтәмова, Д.Каюмова һ.б.лар иҗаты (гомуми күзәтү).

18.Татар язучылары иҗатында - Алабуга һәм алабугалылар (гомуми күзәтү).

19.К.Рәшидовның (Җаманаклы) фәнни-педагогик, әдәби эшчәнлеге.

20.Т.Галиуллинның әдәби-тәнкыйди эшчәнлеге, "Замана балалары", "Дәгъва" җыентыкларында Алабуга темасы.

21.Язучы Э.Касыймовның Алабуга чоры иҗаты. Алабугада язылган әсәрләре. Э.Касыймовның хикәяләрендә Алабуга темасы.

22.Н.А. Дурованың тормыш һәм иҗат юлы. Язучы иҗатында төрле милләт вәкилләренең тавсирлануы ("Рассказ татарина", "Серный ключ" дигән романтик хикәяләре).

23.Д.И. Стахеев иҗаты. Язучы иҗатында XIX гасырга Алабуга тормышының чагылышы ("Уездный город", "Извоз", "Благоприобретение" һ.б.).

7.1. Основная литература:

1. Лаисов Н.Х. Татар язучылары - Алабугада.-Алабуга: АДПУ нәшр., 2008. - 10 экз

2. Вәлиев Н.М. Әдәби Алабуга. - Алабуга : АДПУ, 2005. - 400 б. - 24 экз.

3. Хусаинов, З. А. Краеведение : учеб. пособие для высш. учеб. заве дений / З. А. Хусаинов, 2012. - с. 304 - URL: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/handle/net/21373

7.2. Дополнительная литература:

1. Воронова Л. Я. Русская литература в восприятии казанской интеллигенции. Учеб. пособие: хрестоматия / Под ред. Л.Я. Вороновой, М.М. Сидоровой. - Казань: КФУ, 2013. - 395 с. - URL: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/21319/10_154_000350.pdf

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

2. Воронова Л. Я. Проблемы литературного образования молодежи в Казанском университете (кон. XIX - нач. XX в.). - Михаил Муравьев и его время: Сборник статей и материалов Четвертой Всероссийской научно-практической конференции 'Михаил Муравьев и его время. Посвящение Союзу трех Поэтов: Гаврилы Державина, Николая Львова и Михаила Муравьева' / Под ред. А.Н.Пашкурова, Л.Я.Вороновой, А.Ф.Галимуллиной. - Казань: РИЦ, 2013. - с. 123 - 133 - URL: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/34226/mnm13_123_133.pdf

3. Галиуллин Т. Н. 'САЯХАТНАМЕ' - ЛИТЕРАТУРНОЕ ПУТЕШЕСТВИЕ В ИСТОРИЮ // Ученые записки КФУ. Гуманитарные науки 2008, N6. - с. 137-143 - URL: http://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/25619/150_6_gum_15.pdf

7.3. Интернет-ресурсы:

Библиотека учебной и научной литературы - http://sbiblio.com/biblio

Информационно-техническая поддержка учителей - http://ito.bitpro.ru/

Татарский язык - http://ru.science.wikia.com/wiki/

Фестиваль педагогических идей - http://festival.1september.ru

Фестиваль педагогических идей - www.wikipedia.ru

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Литературное краеведение" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Мультимедийная аудитория, вместимостью более 60 человек. Мультимедийная аудитория состоит из интегрированных инженерных систем с единой системой управления, оснащенная современными средствами воспроизведения и визуализации любой видео и аудио информации, получения и передачи электронных документов. Типовая комплектация мультимедийной аудитории состоит из: мультимедийного проектора, автоматизированного проекционного экрана, акустической системы, а также интерактивной трибуны преподавателя, включающей тач-скрин монитор с диагональю не менее 22 дюймов, персональный компьютер (с техническими характеристиками не ниже Intel Core i3-2100, DDR3 4096Mb, 500Gb), конференц-микрофон, беспроводной микрофон, блок управления оборудованием, интерфейсы подключения: USB,audio, HDMI. Интерактивная трибуна преподавателя является ключевым элементом управления, объединяющим все устройства в единую систему, и служит полноценным рабочим местом преподавателя. Преподаватель имеет возможность легко управлять всей системой, не отходя от трибуны, что позволяет проводить лекции, практические занятия, презентации, вебинары, конференции и другие виды аудиторной нагрузки обучающихся в удобной и доступной для них форме с применением современных интерактивных средств обучения, в том числе с использованием в процессе обучения всех корпоративных ресурсов. Мультимедийная аудитория также оснащена широкополосным доступом в сеть интернет. Компьютерное оборудованием имеет соответствующее лицензионное программное обеспечение.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "ZNANIUM.COM", доступ к которой предоставлен студентам. ЭБС "ZNANIUM.COM" содержит произведения крупнейших российских учёных, руководителей государственных органов, преподавателей ведущих вузов страны, высококвалифицированных специалистов в различных сферах бизнеса. Фонд библиотеки сформирован с учетом всех изменений образовательных стандартов и включает учебники, учебные пособия, УМК, монографии, автореферáты, диссертации, энциклопедии, словари и справочники, законодательно-нормативные документы, специальные периодические издания и издания, выпускаемые издательствами вузов. В настоящее время ЭБС ZNANIUM.COM соответствует всем требованиям федеральных государственных образовательных стандартов высшего профессионального образования (ФГОС ВПО) нового поколения.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе Издательства "Лань" , доступ к которой предоставлен студентам. ЭБС Издательства "Лань" включает в себя электронные версии книг издательства "Лань" и других ведущих издательств учебной литературы, а также электронные версии периодических изданий по естественным, техническим и гуманитарным наукам. ЭБС Издательства "Лань" обеспечивает доступ к научной, учебной литературе и научным периодическим изданиям по максимальному количеству профильных направлений с соблюдением всех авторских и смежных прав.

Учебно-методическая литература для данной дисциплины имеется в наличии в электронно-библиотечной системе "Консультант студента" , доступ к которой предоставлен студентам. Электронная библиотечная система "Консультант студента" предоставляет полнотекстовый доступ к современной учебной литературе по основным дисциплинам, изучаемым в медицинских вузах (представлены издания как чисто медицинского профиля, так и по естественным, точным и общественным наукам). ЭБС предоставляет вузу наиболее полные комплекты необходимой литературы в соответствии с требованиями государственных образовательных стандартов с соблюдением авторских и смежных прав.

Освоение дисциплины "Литературное краеведение" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Компьютерный класс, представляющий собой рабочее место преподавателя и не менее 15 рабочих мест студентов, включающих компьютерный стол, стул, персональный компьютер, лицензионное программное обеспечение. Каждый компьютер имеет широкополосный доступ в сеть Интернет.

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 44.03.01 "Педагогическое образование" и профилю подготовки Родной язык и литература .

Автор(ы):
Хайруллина А.С. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Хазиев Ринал Исмагилович ____________________
"__" _________ 201 __ г.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ